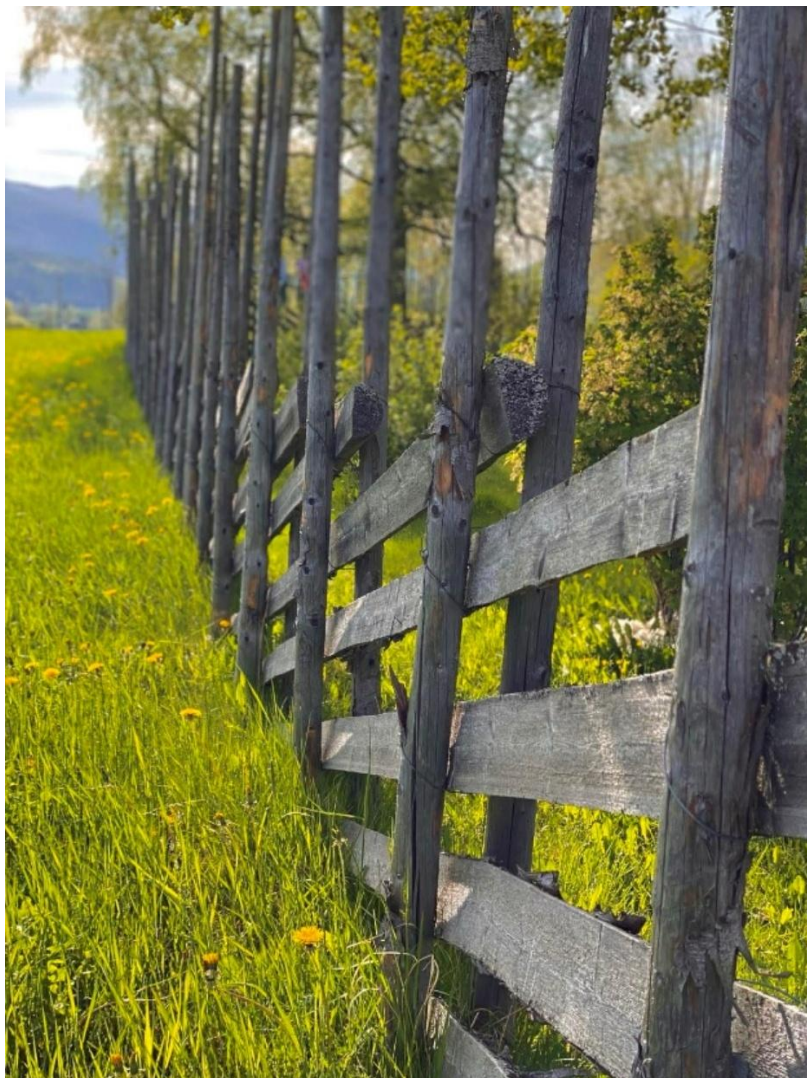

GJERDEVEILEDER

**Meråker
kommune**

Sektor kommunal utvikling

Landbruk

2020

revidert 12/2-2026

Innhold

Formål:	3
Lovverk –	3
Gjerde langs vei	3
Beiterett	4
Hva regulerer oppsetting av et gjerde?.....	4
Anbefalte gjerdemåte	5
Nettinggjerde.....	5
Elektrisk gjerde	6
Tre gjerder	7
Grinder.....	8
Lyslenker og andre ledninger	10
Husk også.....	10
Vedlikehold.....	10
Har du spørsmål?.....	10

Formål:

Et gjerde er et stengsel som enten skal gjerde noen ute eller inne, alt ettersom. Denne veilederen har som formål å veilede i hva som er viktig ved oppsetting – og vedlikehold av et gjerde. Både fra perspektivet dyrevelferd, men samtidig etter lovverket i forhold til arealet.

Lovverk –

Lov om grannegjerde

Regulerer retten til å ha, samt plikten til å sette opp og vedlikeholde, gjerder mellom naboeiendommer, og hvordan gjerdet skal være utformet. Viktige punkt fra lov om grannegjerde:

- Gjerdet må ikke være farlig for folk eller husdyr.
- Gjerdet skal være slik at det ikke er til unødvendig eller urimelig ulempe eller sjenanse for naboeiendommen.
- Hytteeier kan aldri kreve at utmarkseier setter opp gjerde mot hyttetomten uten at dette er avtalt.
- Et gjerde som ikke vedlikeholdes skal fjernes, og det må ikke ligge igjen gjerderester som kan være farlige for folk eller husdyr.

Lov om dyrevelferd.

Dyrevelferdsloven sier noe om hvordan man skal forholde seg til oppsetting og vedlikehold av gjerder. Viktige punkt fra dyrevelferdsloven:

- Gjerde skal settes opp på en slik måte at dyr ikke utsettes for unødvendig påkjenning og belastning.
- Den som er ansvarlig for gjerde er også ansvarlig for tilsyn av gjerde, og må gjennomføre tiltak for å oppdage, forebygge og avhjelpe fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (PBL)

Plan- og byggesaksbehandlingsloven sier noe om hvilke tiltak som er lov å gjennomføre.

Viktige punkt i denne sammenheng er:

- Tiltak som skal iverksettes på en eiendom må være i samsvar med arealformålet og bestemmelsene som er tilknyttet den enkelte eiendommen. Det er eier av eiendommen sitt ansvar å påse at reglene følges.
- Oppsetting av gjerde, (inntil 1,5meter høyt) inntil kommunal vei er søknadspliktig etter dette lovverket.

Gjerde langs vei

Ved oppsetting av gjerde langs vei anbefales det å trekke gjerde inn en meter fra veiens skulder dette for å lette vedlikehold av vei som brøyting, skraping/grusing av veistrekninger osv. Dette vil også føre til at gjerde står seg lenge da det ikke utsettes for unødig slitasje fra veivedlikehold. Denne anbefalingen gjelder permanent gjerde og sesongbasert gjerdning. «I Hovedplan vei for Meråker kommune står det at

At kommunen kan fastesette en egen avstand fra kommunale veier/fortau i kommuneplanen, slik at tiltak som gjerder/innhegninger o.l må plasseres i en viss avstand fra ytre veikant slik at det ikke blir til hinder for vegvedlikehold, veggrøft og snøplog». Meråker kommune har per i dag ikke egne bestemmelser om dette, men det vil være naturlig at dette forankres under revidering av kommuneplanenes arealdel.

Beiterett

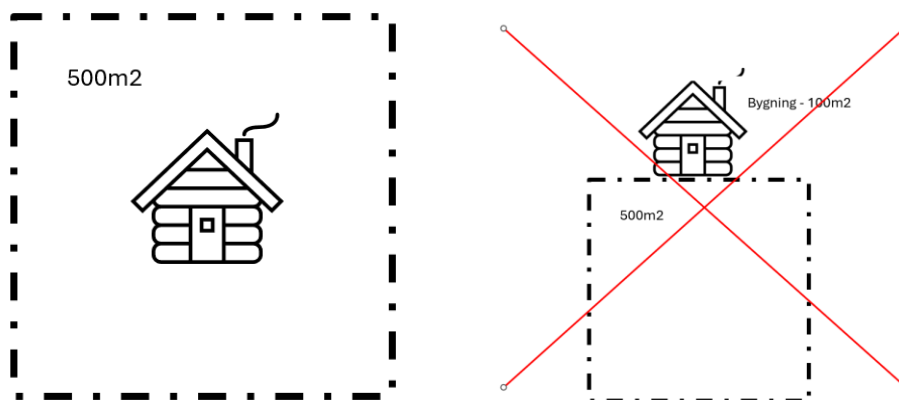
Beiteretten er en av de eldste bruksretter som knyttet til norske utmarker. De aller fleste gårdsbruk i Meråker har beiterett i utmarka. Det er beiterett uavhengig av grunneiendom i størsteparten av utmarka i Meråker. Det vil si at det også er beiterett i de fleste hytteområdene, både på hyttetomtene og mellom dem. Dette må det tas hensyn til ved inngjerding.

Hva regulerer oppsetting av et gjerde?

Alle plikter å settes seg inn i bestemmelse rundt sin eiendom før denne inngjerdnes. Dette for å sikre beitedyra tilgang til kvalitativt gode beiteområder, ettersom områder som er egnet til fritidsbebyggelse ofte ligger i gode beiteområder. Bestemmelsen gir hytteeier anledning til å gjerde inn inngangsparti og noe av tunet, samtidig som det tas hensyn til at dyreeiere har beiterett i området. Hensikten med bestemmelsene rundt gjerdning i reguleringsplanene skal sikre beiteareal og skjerme nok areal hvor beitedyra ikke har tilgang. Det er også viktig at bestemmelsene sikrer dyrevelferden ved at beitedyra ikke går seg fast i eller innenfor gjerdene som settes opp. Samtidig er det ønskelig at allmennheten kan ferdes relativt fritt i området, at det ikke fremstår som privatisert.

I beskrivelse, bestemmelser og retningslinjer til kommuneplanens arealdel for Meråker er det krav til maksimalt inngjerdet areal for fritidsbebyggelse.

Reguleringsplan angir maksimalt inngjerdet areal eller om inngjerding ikke er tillatt. I noen hytteområder tillates oppsatt gjerde på inntil 500 m². I noen hytteområder med flere enheter tillates inngjerding av inntil 300 m² per enhet, men ikke mer enn 50 % av tomtas areal. Dette varierer fra eiendom til eiendom.

Figur 1. eksempel t.v på inngjerding (stiplet) hvor bygningen er en del av arealet som er lov å gjerde inn på 500m². Figur t.h viser hvordan det ikke kan gjøres da bygningen i seg selv kan være et stengsel.

Reguleringsplaner for området kan ha strengere bestemmelser i forhold til inngjerding. Det kan også framgå av kjøpekontrakten hvordan beiteretten er håndtert, og likedan hva som er tillatt av

inngjerding. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Planene for Meråker finnes på kommunen sin hjemmeside og er spesifikke for hver eiendom.

Anbefalte gjerdemåte

Et landbruksgjerde skal være minst 1,1 m- høgt og så tett at det stenger ute hest, naut og småfe i beitetida. Gjerdeholderen må også sørge for at det er lett å passere gjerdet for folk som ferdes etter stier og veger. Det finnes mange typer gjerde, både praktisk og estetisk. Hovedfunksjonen er at det skal ivareta dyrevelferden hele året.

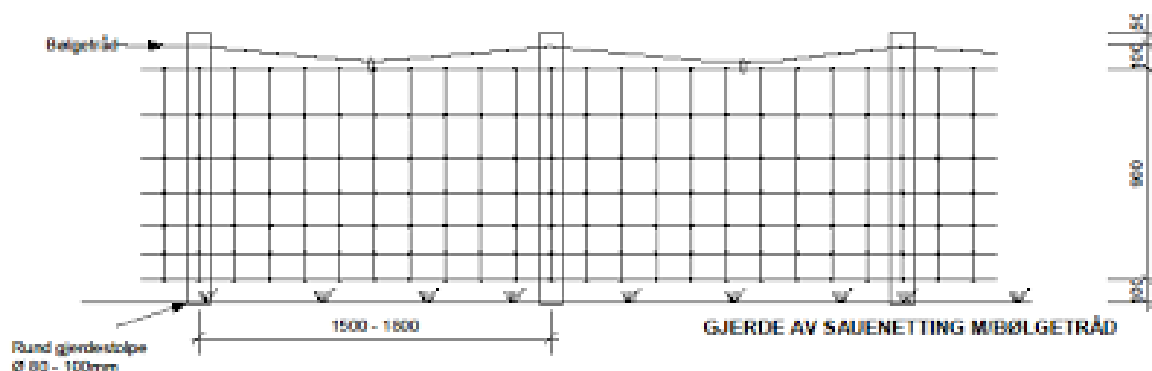
Nettinggjerde

Nettinggjerde er effektivt mot både storfe og småfe. Et nettinggjerde med materialer av topp kvalitet som er riktig oppsatt og står på god grunn kan stå i mange år forutsett jevnt tilsyn og vedlikehold. Nettinggjerde kan fort brytes ned av snøen dersom det ikke hektes ned hver høst. Husk å snu nettingmaskene riktig vei ved oppsetting, små masker nederst, store masker øverst. Nederste tråd bør ikke være høyere enn 4-10 cm over marka slik at det ikke er mulig for sau eller lam og stikke hodet under og sette det fast. Her er det viktig å være oppmerksom på ujevnheter og groper i bakken under gjerdet. Disse må fylles igjen, eller tettes på annen måte.

Staurene skal stå så tett at nettingen holder seg stram, ca 1,5 - 1,8 m. mellom hver staur. Dersom det går storfe eller hest på beite bør overtråd brukes slik at dyra ikke bøyer seg over gjerdet for å få tak i godbitene på den andre sida. Da brytes gjerdet fort ned. Et godt alternativ er bruk av bølgetråd (tykk ståltråd). Andre alternativ er bruk av strømtråd på toppen av gjerdet, eller å slå på bord på toppen av gjerdet. Etter 1. januar 2010 er det et absolutt forbud mot å bruke piggråd i gjerder som styrer dyrs ferdsel. Forbudet gjelder bruk av ny piggråd.

Nettingen bør være at typen utmarksgjerde eller anna med tilsvarende styrke.

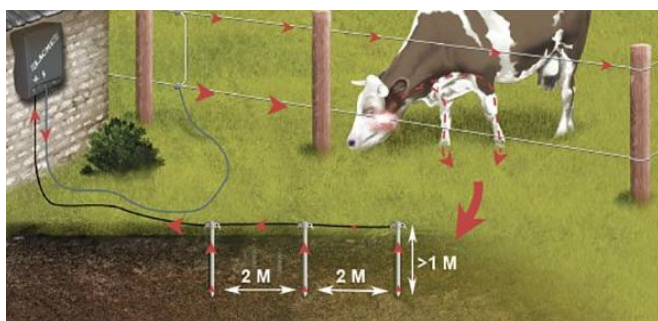
Gjerdestolpene må være impregnert, og helst runde. Halvkløvinger har lett for å legge seg over mot den sida som er flat. Dimensjonen på stolpene bør være minimum 8 cm for å tåle belastninga fra snø og beitedyr. Det må i tillegg brukes avstivning/skråband av impregnert materiale i hjørner, ved grunder og lignende.

Elektrisk gjerde

Er enkelt å ta opp og ned, særlig ved bruk av selvisolerende stolper i hardplast eller glassfiber. Ved å sette opp impregnerert trestaur med isolatorer er det nok å ta ned strømtråden til vinteren. Det må brukes godt synlige polyesterband, ikke ståltråd. 3-tråds-gjerde er nødvendig for å holde sau ute. Sett staurene tett slik at ikke trådene henger, og avstanden fra bakken til første tråd blir jevn. Anbefalt tråd høyde: 30cm + 60 cm + 90cm. Dersom det er problem med at lamma kryper under gjerdet kan en bruke 4 tråder og plassere den laveste tråden bare 10 cm over bakken. Denne tråden bør være koblet bare til jord, og ikke til strøm for å sikre at gjerdet virker.

Det må alltid være strøm på elektrisk gjerde. Elektrisk gjerde krever jevnlig tilsyn for å kontrollere at det er strøm på gjerdet til hver tid. Gras, kvister og lignende som er i kontakt med gjerdet slik at strømmen går til jord kan føre til at det blir svak strøm på gjerdet. Elektrisk gjerde krever en mer gjennomtenkt gjerdetrasé enn nettinggjerde for å sikre god strømføring. En bør velge så rette strekk som mulig, planere ved behov og rydde bred gjerdetrasé for kvist og strå, minimum 2 meter.

Jording. Figur: Nessemaskin

Den største ulempen og faren ved bruk av elektrisk netting eller strømtrådgjerde er når strømmen er for svak eller fraværende. Dette samtidig med får dårlig oppfølging kan med stor sannsynlighet føre til en dødsfelle for sau, storfe, rein og vilt. Dyrevelferden blir ikke ivaretatt.

Elektrisk netting eller strømtråd er IKKE TILLAT å bruke uten strøm og DAGLIG tilsyn, det er derfor ikke tillat å bruke som gjerdning rundt hytter. Elektrisk nettinggjerde uten strøm på fungerer omtrent som fiskegarn og kan være dødsfeller for sau – se bilde fra en hytte i Oppdal i 2015.

Bilde 1. Sauekadaver som har dødd etter å ha satt seg fast i strømnettinggjerde

Gjerdeapparatet bør være tilkoblet det elektriske strømmettet, bruk av batteri og solcelle er mer usikkert og krever jevnere tilsyn. God jording er også avgjørende for strømspenninga på gjerdet. Det bør brukes jordspyd av kobber eller galvanisert stål. Jordinga må plasseres minst 10 meter unna jording fra sterkstrømmnett, ellers kan en risikere å få full elektrisk spenning ut på elektriskgjerdet ved jordfeil! For at dyret skal få støt fra elektrisk gjerde må jordinga fungere og det må være lite tap fra strømtråden. Med tanke på folk som ferdes i området bør elektrisk gjerde ha skilt med advarsel om at gjerdetrådene er strømførende. Tården som fører strøm må være synlig både for folk og fe, det anbefales derfor ikke ståltråd uten noen form for markering.

Tre gjerder

Skigard, stakittgjerde o.l. må lages så tett at ikke dyr setter seg fast mellom materialene. Avstand fra bakken og innbyrdes avstand mellom materialene bør ikke overstige 10 cm. Ved bruk av naturmateriale som tre må det påses vedlikehold hvert år, da tre råtner. Dette vil lage hull i gjerde som kan være potensielt farlig for beitedyr og vilt.

Bilde 2. Skigard fra tann-annorseter.no

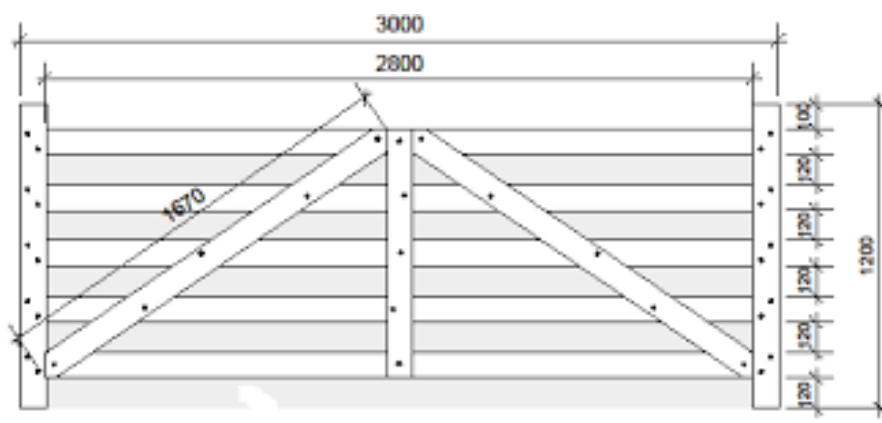
Bilde 3. Enkelt stakittgjerde

Grinder

Må utformes slik at de ikke er til fare for dyra. Spesielt farlig er det hvis mellomrommene blir store nok til at sau/lam får hodet inn, men ikke ut igjen.

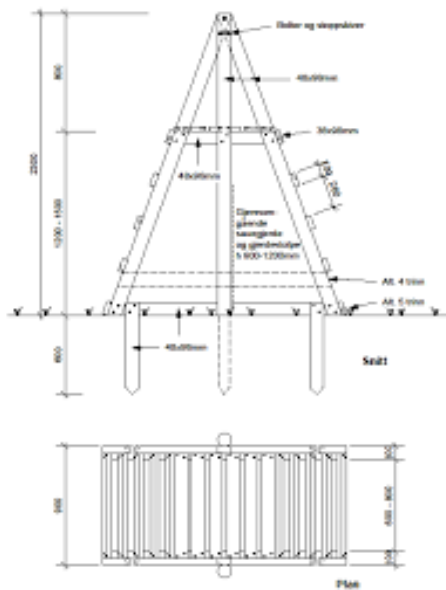
Innbyrdes avstand mellom materialene bør være maks 10 cm, det samme gjelder avstanden fra bakken til nederste fjøl.

Alle trematerialene bør være impregnerte. Dersom grindene er laga av tre er hengsla grinder å foretrekke, ettersom de er enklere å åpne og lukke. Det kan også være aktuelt med ei lita grind for å gå gjennom i eller ved siden av ei stor grind for passering med kjøretøy. Ved beiteområder kan det være lurt å utstyre grinda med skilt som minner folk om lukke grinda. Eventuelt kan svinggrinder eller gjerdeklyv brukes.

Eksempel på 3-meter bred grind (www.nsg.no)

Et råk er en åpen passasje for ferdsel av dyr og folk fra gardene og opp til utmarka, fra gammelt av med steinutgard på begge sider. Gamle stiger, rekster og råk sikrer dyr og mennesker adkomst til utmarka og fjellet. Ved inngjerding er det viktig at slik adkomst ikke blir hindret. Dette sikres ved at råk blir tatt vare på, og at det settes opp grinder. Ved bruk av grinder er det viktig at disse alltid lukkes, slik at beitedyr ikke kommer på avveie.

Eksempel på gjerdeklyv (www.nsg.no) Stige som gjerdeklyv (<https://turportalen2.wordpress.com/>)

Bruk av gjerdeklyv og svinggrinder er ofte et bedre alternativ enn vanlig grind. Den enkleste formen for gjerdeklyv er en stige på hver side av gjerdet med klatretrinn festet til to gjerdestolper. Stigene er bolta sammen i toppen, og forankra i bakken med påler. Stolpene på sida er høyere enn gjerdet slik at det er noe å holde seg i, og platået på toppen gjør det enkelt å snu seg før man klatrer ned igjen på andre sida av gjerdet. For flere alternativ se www.nsg.no under beitebruk og tekniske løsninger.

Ei svinggrind eller sluse er et alternativ for kryssing av gjerdet på bakkeplan. Her lager man ei V-forma trakt på den ene sida av kryssingspunktet og ei svinggrind som slår mot ytterpunktene i åpninga på den andre sida. For beskrivelse og tegning se www.nsg.no.

Det er også mulig å utstyre grinder med sjøllukkende mekanismer som fjørssystem eller lignende for å sikre at de blir lukka.

Lyslenker og andre ledninger

Det har blitt mer og mer vanlig at hus, hytter, flaggstenger, busker og trær belyses i mørketiden. Dette kan gi koselig atmosfære, men vil også være en dødsfelle for beitedyr som rein, storfe, sau og vilt. Det er derfor å sterkt anbefale at dersom dette skal benyttes må det føres tilsyn og tas ned utenfor sesong.

Figur 2 Elg som har satt seg fast i for lavt hengende kabel, kilde nrk.no

Husk også

Er ditt verandautspring og grunnmur på seter/hytte tett under, slik at ikke husdyr går seg fast under bygget. En sau som kommer inn under en hytte vil ikke klare å rygge seg ut fra åpningen. Det er derfor viktig at det sikres at dyr ikke kan komme seg under hytter og uthus. Det samme gjelder dører på uthusene sikret slik at ikke husdyr får dem opp og kan bli stengt inne?

Vedlikehold

Har du satt opp gjerde, er det ditt ansvar at det holdes ved like og ikke blir til nedfalls og dermed farlig for husdyr og vilt. Et nettinggjerde som ligger halvveis nede kan være en felle der dyra setter seg fast. Det samme gjelder et strømgjerde uten strøm. Et dårlig vedlikeholdt gjerde kan også føre til at husdyr kommer inn på hyttetunet, men ikke ut igjen, med det resultat at de tørster i hjel. Alle gjerder må gås over og repareres før beiteslipp om våren. Tidspunkt for beiteslipp varierer både mellom steder i Meråker og mellom år. Etter 10 juni, når det er grønt og graset er 5 cm høgt kan en regne med at det er bufe på beite i Meråker. Alle skog- og utmarksområder i Meråker er reinbeiteområder og rein vil beite før dette tidspunkt. Har du gjerde som grenser mot innmark bør gerdene være ferdige vedlikeholdt senest 15. mai, mot utmark bør vedlikeholdet være ferdig senest 1. juni.

Har du spørsmål?

Kontakt Meråker kommune tlf.: 74 81 32 00

e-post: postmottak@meraker.kommune.no